

**АҲОЛИНИНГ ЗАИФ ҚАТЛАМЛАРИ – КЕКСАЛАР ВА НОГИРОНЛИГИ
БЎЛГАН ШАХСЛАРНИ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯЛАШНИНГ ДОЛЗАРБ
МАСАЛАЛАРИ.**

Толибов Бекзод Хакимович

Фаргона давлат университети

Абдукаримова Роҳила Абдурайимовна

Фаргона давлат университети талабаси

Аннотация. *Ўзбекистонда ижтимоий соҳага жамият эътиборини кучайтириши, манзилли ижтимоий ҳимояни кафолатлаш давлат сиёсатининг асосий устувор йўналишларидан биридир. Мамлакатимизни тараққий эттиришининг устувор йўналишлари – Тараққиёт стратегияси белгилаб берган вазифалар асосида сўнги йилларда давлатимизда кенг кўламли ислохотлар амалга ошириб келинмоқда. Мазкур мақола “Аҳолининг заиф қатламларига самарали ижтимоий ёрдамни такомиллаштириши” мавзусидаги тадқиқот иши материаллари ақс этирилган бўлиб, бунда аҳолининг ижтимоий заиф қатламлари - кексалар ва ногиронлиги бўлган шахсларга турли имтиёзлар яратиши орқали ҳимоя қилиши масалалари ёритилган.*

Калит сўзлар: *ижтимоий ҳимоя, стратегия, пенсия, ногиронлиги бўлган шахс, турмуш фаолияти чекланган шахс, реабилитация воситалари, коррекция.*

Аннотация. *Усиление общественного внимания к социальной сфере в Узбекистане, обеспечение адресной социальной защиты является одним из основных приоритетов государственной политики. В последние годы в нашей стране проводятся масштабные реформы на основе приоритетов развития страны - задач, поставленных в Стратегии действий. Эта статья отражает исследовательскую работу «Повышение эффективности социальной помощи уязвимым группам», в которой рассматриваются вопросы защиты уязвимых групп - пожилых людей и людей с ограниченными возможностями посредством создания различных пособий.*

Ключевые слова: *социальная защита, стратегия, пенсия, инвалид, человек с ограниченной жизнедеятельностью, средства реабилитации, коррекция.*

Annotation. *Strengthening public attention to the social sphere in Uzbekistan, providing targeted social protection is one of the main priorities of state policy. In recent years, large-scale reforms have been carried out in our country on the basis of the country's development priorities - the tasks set in the Action Strategy. This article reflects the research paper “Improving the Effectiveness of Social Assistance to Vulnerable Groups,” which addresses the protection of vulnerable groups □ older people and people with disabilities through the creation of various benefits.*

Keywords: *social protection, strategy, pension, person with disability, person with limited life activities, means of rehabilitation, correction.*

Инсоният ўз тарихида ҳар доим ҳам жисмоний, ҳам руҳий жиҳатдан имкониятлари чекланган одамлар билан тўқнаш келган. Ривожланишнинг турли даврларида уларга муносабат ҳам турлича бўлган. «Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Қонунига асосан «ногирон — жисмоний, ақлий, руҳий ёки сенсор (сезги) нуқсонлари борлиги туфайли турмуш фаолияти чекланганлиги муносабати билан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ногиронлиги бўлган шахс деб топилган ҳамда ижтимоий ёрдамга ва ҳимояга муҳтож шахс. Шахснинг турмуш фаолияти чекланганлиги — шахснинг ўзига ўзи хизмат қилиш, ҳаракатланиш, йўлни топа олиш, мулоқот қилиш, ўз хатти-ҳаракатини назорат этиш, шунингдек ўқиш ва меҳнат фаолияти билан шуғулланиш қобилиятини ёки имкониятини тўла ёхуд қисман йўқотганлиги»дир. Бу сўз латинча *invalidus* сўзидан олинган бўлиб, айнан «кучсиз, кучли эмас» деган маъно англатади, яъни, *in* — «эмас» + *validus* — «кучли», бошқача айтганда, бу – жисмоний, ақлий, сенсор ёки руҳий жиҳатдан камчилиги бўлган инсон фаолиятида мавжуд тўсиқ ёки чекловларни билдиради. [1]

Ўзбекистонда олиб борилаётган ижтимоий сиёсатнинг асосий тамойилларидан бири оилаларда саломатликни таъминлаш, ҳар томонлама етук баркамол авлодни тарбиялаш учун зарурий шарт-шароитларни яратишдан иборат. Президентимиз Ш.Мирзиёевнинг таъкидлашича, юртимизда соғлом болани вояга етказишнинг муҳим шarti бўлган репродуктив саломатликни яхшилаш, туғма нуқсон ва хасталиклар билан туғилишнинг олдини олиш, тиббиёт масканларининг моддий-техника базаси ва кадрлар салоҳиятини мустаҳкамлаш учун юртимизда кўплаб ишлар амалга оширилмоқда. [2, Б 12] Дарҳақиқат, сўнги йилларда оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш, жойларда болаларни турли касалликлардан ҳимоялаш ва нуқсонлар билан билан туғилишини олдини олиш борасида бир қатор тизимли ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, эндиликда мамалакатимизнинг ҳар бир туман ва шаҳарларида репродуктив саломатликни янада яхшилаш мақсадида скрининг марказлари фаолияти йўлга қўйилмоқда.

Маълумки, Ўзбекистоннинг ижтимоий сиёсатида ногиронлиги бўлган шахсларни тиббий-ижтимоий реабилитация қилиш долзарб масала сифатида қараб келинади. Ҳаракатлар Стратегияси халқчиллик, инсонпарварлик, бағрикенглик ва эзгулик ғояларига таянади. Ижтимоий, сиёсий, иқтисодий жараёнларни баҳолаш ва уларга ёндашишда миллий ва умуминсоний қадриятлар уйғунлигининг устувор аҳамиятга эга экани ҳақидаги назарияга асосланади. [3, Б.9] Алоҳида ёрдага муҳтож болаларни таълимга йўналтиришда энг аввало, ота-оналар масъул эканлар улар ногирон фарзандлари билан алоҳида тарзда мулоқот ўрната олишлари, ногирон болани тарбиялаш усулларида боҳабар бўлишлари, болани мактабга тайёрлаш ва ўқиш жараёнида унга кўмаклашишнинг энг оддий кўникмаларини билишлари лозим. “Ёшларимизнинг мустақил фикрлайдиган, юксак интеллектуал ва маънавий салоҳиятга эга бўлиб, дунё миқёсида ўз тенгдошларидан ҳеч қайси соҳада бўш келмайдиган

инсонлар бўлиб камол топиши, бахтли бўлиши учун давлатимиз ва жамиятимизнинг бор куч ва имкониятларини сафарбар этамиз” – деб таъкидлайди Президентимиз Ш.Мирзиёев.[4,14]

Ана шундай вазифалар асносида Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ногиронлиги бўлган шахсларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 1 декабрдаги ПФ-5270-сонли Қарори, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Кексалар, ногиронлиги бўлган шахслар ва аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож бошқа қатламларига тиббий-ижтимоий ёрдам кўрсатиш соҳасидаги фаолиятга ахборот-коммуникация технологияларини жорий қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарорлари қабул қилинди. [5, Б.327]

Аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламлари - кексалар ва ногиронлиги бўлган шахсларга ижтимоий ёрдам кўрсатиш ва уларни қўллаб-қувватлаш ишларини аниқ мўлжалли тарзда амалга ошириш зарур. Шу боис ислохотларнинг ҳозирги босқичида ижтимоий кўмаклашув тизимини такомиллаштириш, аҳолини ижтимоий ҳимоялашнинг таъсирчан механизмини шакллантириш давом эттирилмоқда. Муайян моддий ёрдам аниқ оилаларга етиб бориши, жамиятнинг ижтимоий заиф қатламларига мўлжалланган табақалаштирилган ёрдам бўлиши келажакда уларнинг ҳам бошқалар каби турмуш фаровонлиги ортириши, ўз даромад манбаига, айтайлик оилавий бизнесига эга бўлишига замин яратади.

ФЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Инвалидность>
2. Ш.М.Мирзиёев. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлиги гарови. Тошкент. “Ўзбекистон” 2017 йил. Б 12
3. М.Бекмуродов, Қ.Қуронбоев, Л.Тангриев. “Ҳаракатлар Стратегияси асосида жадал тараққиёт ва янгиланиш сари”.Тошкент. Ғафур Ғулом номидаги нашриёт - матбаа ижодий уйи.2017- 4, Б.9
4. Ш.М.Мирзиёев. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистонни биргаликда барпо этамиз.Тошкент. Ўзбекистон. 2016-йил. 14-бет
5. Б.Х.Толибов. Ҳаракатлар стратегиясида аҳолининг ҳожатманд қатламларини ижтимоий ҳимоялаш масалалари.УзМУ хабарлари. Тошкент.2018-йил. Б.327.